

Een wel heel bijzondere aardappeloogst

“Eind 1990 trof de familie Deckers vreemde voorwerpen tussen de aardappeloogst aan”, vertelt archeoloog Luc Van Impe, die tijdens zijn beroepsloopbaan verbonden was aan het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium. “Het bleken bronzen kokerbijlen te zijn, ook wel hulsbijlen genoemd.

Luc Van Impe: “Uiteindelijk werden in Heppeneert, nabij Maaseik, 47 bronzen kokerbijlen en 1 bronzen lanspunt aangetroffen”, maar wellicht zitten nog andere voorwerpen in de grond verborgen. De bijlen dateren van rond 800 voor Christus – de overgang van de bronstijd naar de ijzertijd – en zijn de technische vervolmaking van de platte bijl uit het begin van het bronstijdperk. Ze tonen aan hoe de mens voortdurend zocht naar een betere manier om het metaal aan het gebogen handvat te bevestigen, en daar ook in slaagde. De bijlen zijn van het Plainseau-type, het type kokerbijl dat op het einde van de late bronstijd vrij algemeen verspreid raakte over Noord-Frankrijk, het zuiden van Groot-Brittannië, België en zuidelijk Nederland, en die hoofdzakelijk in de 9de eeuw voor Christus gedateerd worden. “De benaming verwijst naar het in 1843 ontdekte depot van Plainseau bij Amiens.”

Offer? Of teken van superioriteit?

Waarom werden bronzen bijlen begraven? Daarover bestaan verschillende hypothesen. “In grote delen van Europa vindt men bronsdepots in de nabijheid van water, op rivieroeveren. Ook het depot van Heppeneert werd teruggevonden op een akker die in de prehistorie een meander van de Maas was.” Dat doet denken aan een religieuze of rituele context: het bronsdepot als offer.

Een andere verklaring voor het bronsdepot is dat het gebruik van vreemde, geïmporteerde objecten enkel aanvaardbaar was als men er ritueel gedeeltelijk afstand van deed. De laatste jaren echter maakt ook een derde verklaring opgang. Door de kostbare bijlen te begraven stelde de toenmalige elite een weloverwogen act: door ze uit circulatie te nemen, bleef de verspreiding beperkt en kon die elite tegelijk haar superioriteit tegenover anderen bevestigen.

Een vondst voor het algemeen belang

Om de versnippering van het depot te voorkomen, kocht de Koning Boudewijnstichting het in 1995 aan. Sindsdien is de collectie ondergebracht in het Gallo-Romeins Museum in Tongeren. Een aantal exemplaren waren in 2005-2006 te zien op de tentoonstelling ‘Made in Belgium’ in Brussel.

“De bodem van het Limburgse Heppeneert bleek het grootste bijlendeput uit de late bronstijd in onze gewesten te bevatten.”

Bronsepot van Heppenseert, 1ste eeuw v. Chr.
Aardop, 1998, Gallo-Romaine Musea, Tongeren - © IAP